

Nefndasvið Alþingis
B.t. umhverfis- og samgöngunefndar
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 27. febrúar 2023

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um pósthjónustu (úrbætur á pósthjónustu), 531. mál

Félag atvinnurekenda (FA) vísar til beiðni umhverfis- og samgöngunefndar, dags. 13. febrúar sl., um umsögn um ofangreint mál, á þingskjali 673.

FA takmarkar umsögn þessa við 2. grein frumvarpsins, sem kveður á um að alþjónustuveitanda sé heimilt að setja upp bréfastassamstæður fyrir alla móttakendur póstsendinga á höfuðborgarsvæðinu og í öðru þéttbýli.

Í greinargerð frumvarpsins er fjallað um rökin fyrir þessari útvíkkuðu heimild til alþjónustuveitanda, sem í dag er Íslandspóstur ohf., til að dreifa bréfum með þessum hætti í stað þess að bera þau út í hvert hús. FA tekur undir að með mikilli fækkun bréfasendinga sé þetta eðlileg breyting til að draga úr kostnaði við pósthjónustu, að því gefnu að útfært verði hvernig komið verði til móts við þá sem ekki eru færir um að sækja póstin sinn sjálfir, eins og fjallað er um í greinargerðinni.

FA gerir hins vegar athugasemd við þann hluta rökstuðningsins að þetta sé liður í að „reyna að draga úr kostnaði ríkissjóðs vegna póstmála“. Í greinargerðinni er vísað til tillagna starfshóps samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra sem „eiga fyrst og fremst að stuðla að því að lækka kostnað ríkissjóðs af pósthjónustu, þ.e. svonefndan alþjónustukostnað.“

Það er nefnilega svo að sé farið að pósthjónunum ber ríkissjóður og þar með skattgreiðendur lítinn sem engan kostnað af alþjónustudreifingu í þéttbýli. Í 3. mgr. 17. gr. laga nr. 98/2019 um pósthjónustu segir: „*Gjaldskrár fyrir alþjónustu, þar á meðal gjaldskrár vegna erlendra póstsendinga, skulu taka mið af raunkostnaði við að veita þjónustuna að viðbættum hæfilegum hagnaði.*“ Með öðrum orðum má alþjónustuveitandinn ekki tapa á þjónustunni. Þetta lagaákvæði á sér fordæmi í hinni evrópsku pósthjónungjöf og er til þess ætlað að koma í veg fyrir að stjórnvöld niðurgreiði samkeppni alþjónustuveitanda – sem alla jafna eru ríkisfyrirtæki eða fyrrverandi einkaréttarhafar – við einkarekna keppinauta.

Af þessu leiðir að ríkissjóður á ekki að bera neinn kostnað sem heitið getur af alþjónustu í þéttbýli. Í Viðauka II við pósthjónunina kemur fram að alþjónustukostnað sé hægt að heimfæra á „*[t]iltekna notendur eða hópa notenda sem aðeins er hægt að þjóna með tapi eða með meiri kostnaði en eðlilegt getur talist í viðskiptum, að teknu tilliti til kostnaðar og tekna af starfrækslu viðkomandi þjónustu og viðeigandi samræmdra gjalda.* Undir þennan flokk falla notendur og hópar notenda sem fengju enga þjónustu hjá pósthjónunum sem starfaði á viðskiptagrundvelli og væri ekki skylt að veita alþjónustu.“

Þetta er hægt að heimfæra á t.d. blinda eða fatlaða eða íbúa dreifbýlis. Samkeppni er hins vegar í póstpjónustu á velflestum þéttbýlisstöðum landsins. Íslandspóstur ohf. ætti því ekki að fá neinar alþjónustugreiðslur að ráði vegna bréfadreifingar í þéttbýli. Það að samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið telji að breytingin skv. 2. grein dragi úr kostnaði ríkissjóðs bendir til að það sé einmitt rétt sem FA hefur ítrekað bent á, að verið sé að niðurgreiða samkeppnisrekstur Íslandspósts með greiðslum úr ríkissjóði vegna alþjónustu.

Að mati FA hafa bæði Póst- og fjarskiptastofnun og Byggðastofnun, eftir að hún tók við eftirliti með póstpjónustu, tekið rangar og ólögmætar ákvarðanir um endurgjald til Íslandspósts ohf. vegna meintrar alþjónustubyrði. Í nýlegri ákvörðun Byggðastofnunar (Á-3/2023), um 665 milljóna króna endurgjald til handa Íslandspósti ohf. vegna alþjónustu á árinu 2022, er til að mynda byggt á ákvörðun Póst- og fjarskiptastofnunar nr. 13/2020 um skiptingu landsins í virk og óvirk markaðssvæði. Allir sem koma nálægt póstmarkaðnum vita að sú ákvörðun var röng og ómálefnaleg, en þar var fjöldi póstlúga á þéttbýlisstöðum látinn ráða því hvort þau væru virk eða óvirk í samkeppnislegu tilliti, alveg burtséð frá því hvort raunveruleg samkeppni ríki í póstpjónustu. Þéttbýlisstaðir í alfaraleið, sem nokkrir póstrekendur þjónusta, geta þannig talizt óvirkt markaðssvæði, þvert á alla skynsemi. Það er langtum stærra hagsmunamál skattgreiðenda – að því gefnu að vilji sé til að fara að póstlögunum – að skilgreiningum á virkum og óvirkum markaðssvæðum sé breytt en að heimila Póstinum að setja upp bréfabakkasamstæður í þéttbýli.

Að mati FA er eftirlit lélegt með því að samkeppnisstarfsemi Póstsins sé ekki niðurgreidd með fé skattgreiðenda. Að mati félagsins er samfara lagabreytingunni nauðsynlegt að skerpa á því í póstlögunum að rekstur bréfabakkasamstæðna sé algjörlega aðskilinn frá rekstri svokallaðra póstboxa, sem notuð eru fyrir pakkadreifingu sem Pósturinn stundar í harðri samkeppni við einkaaðila.

FA áskilur sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum. Þá er félagið reiðubúið að funda með þingnefndinni.

Virðingarfyllst,

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri FA